

Motion till riksdagen 2011/12:U322

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**

Utgiftsområdena 5 Internationell samverkan och 7 Internationellt bistånd

Sammanfattning

Internationell samverkan handlar om frågor som gäller Sveriges förhållande till och överenskommelser med andra stater och internationella organisationer. Målet för utgiftsområdet är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelser med andra länder. Miljöpartiet anser att det behövs mer moral i den svenska utrikespolitiken. Det går inte att å ena sidan sälja vapen till diktaturer och å den andra hindra människor som flyr undan samma diktaturer från att söka en fristad i Europa. Vi prioriterar goda relationer till demokratier, respekten för mänskliga rättigheter, nedrustning, fredsfrämjande och konflikthantering i våra relationer till andra stater.

Vi värnar om det internationella biståndets kvalitet och kvantitet. Vi vill att Sverige ska vara en internationell förebild, eftersom vi tror att biståndet är ett centralt instrument för fattigdomsbekämpning, utveckling och relationsskapande. Biståndet är i grunden ett uttryck för vår solidaritet och syn på den globala gemenskapen och ansvaret där alla människor har lika rättigheter. Miljöpartiet slår vakt om enprocentsmålet för biståndet.

Därför kan vi inte acceptera de omfattande och ökande avräkningar som görs på biståndsramen och som urholkar beslutet om att biståndet ska uppgå till 1 procent av BNI. Vi ifrågasätter regeringens tolkning av de internationellt överenskomna OECD/Dac-reglerna för vad som kan kallas bistånd. Tolkningsutrymmet av Dac-regelverket har, på senare år, utnyttjats för att låta biståndet täcka en rad andra verksamheter, vars bidrag till det övergripande målet om fattigdomsbekämpning är oklart. Uttolkningen av reglerna för vad som kan kallas bistånd, är också under diskussion och Dac-sekretariatet har gett reviderade direktiv för att förtydliga regelverkets ursprungliga mening. Miljöpartiet menar att Sverige med sin höga ambition för biståndet ska stå upp för regelverket och inte bidra till dess förflockning.

Fel! Okänt namn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt uppställning:

Anslag	Anslagsförändring			
	2012	2013	2014	
1:6	Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik och nedrustning	+5	+5	+5
1:7	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri)	+5	+5	+5
1:11	Samarbete inom Östersjöregionen	+20	+20	+20
	Summa	+30	+30	+30
<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>				
1:6	Förstärkning av "fredsmiljonen"	+5	+5	+5
1:11	Samverkan kring Östersjön	+10	+10	+10
1:11	Samverkan kring Arktis och Barents hav	+10	+10	+10

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens bemyndigande avseende kapitaltillskott om 400 000 000 kr till Swedfund International AB.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att för framtida skuldavskrivningar ta fram ett system som tar hänsyn till skuldens legitimitet och att vid avskrivningar utgå från den faktiska fordran.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öronmärka 60 miljoner kronor av biståndsramen för informationsinsatser och opinionsbildning om utvecklingens drivkrafter och hinder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom Regeringskansliet inrättar funktioner för styrningen av politiken för global utveckling (PGU) och ge Sadev i uppdrag att arbeta med oberoende granskning av hur PGU genomförs i olika politikområden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en övergripande analys av måluppfyllelsen för det multilaterala stödet inom biståndet.
7. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd enligt uppställning:

Fel! Okänt namn på

Anslag	Anslagsförändring			
	2012	2013	2014	
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd				
1:1	Biståndsverksamhet	+1 600	+1 600	+1 600
Summa		+1 600	+1 600	+1 600
<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>				
1:1	Minskad avräkning för utgifter som ej är godkända enl. DAC-reglerna	+1 600	+1 600	+1 600
1:1	Klimatanpassning inom biståndsramen	-1 000	-1 000	-1 000
1:1	Återföring av medel till den generella biståndsramen	+1 000	+1 000	+1 000

Utgiftsområde 5 – Internationell samverkan

Anslaget till den s.k. fredsmiljonen, som administreras av Folke Bernadotteakademien, har under de senaste åren minskat. Ur fonden kan organisationer som arbetar med fredsfrämjande, nedrustning etc. söka medel. Miljöpartiet menar att det sänder fel signaler då Sverige är en mycket stor exportör av vapen och det till och med finns en särskild myndighet som skapats för att exportera ännu mera vapen. Miljöpartiet vill därför öka medlen till fredsmiljonen.

Sipri drabbades för några år sedan av en besparing på 5 miljoner kronor och ett uppdrag att söka externa finansörer. Miljöpartiet menar att det är mycket angeläget att fredsforskningen har en stabil finansiering och inte hänvisas till att arbeta i projektform. Vi återför därför 5 miljoner kronor i årets budget.

Den nordiska dimensionen och Östersjösamarbetet är två fundament för vår säkerhet. Det ekonomiska samarbetet och varuflödet förväntas i närtid öka betydligt i vårt område och sjötransportsystemet kommer att öka i motsvarande grad. Oljetransporterna beräknas uppta en betydande del av transportererna. Mer än 90 procent av jordens handelsflöden går via sjöfart och binder samman länderna. Den strategiskt viktigaste faktorn när det gäller beroenden finns inom energiområdet. EU:s program om "motorvägar till sjöss" kan vara en del av säkerheten för det ökade sjötransportsystemet i Östersjön. Men vi bör ta initiativ till att det byggs upp en oljeskyddsberedskap i anslutning till de planerade rutterna för oljetrafiken och detta bör ske i samverkan med övriga strandstater. Vi vill därför anslå 10 miljoner kronor för samverkan runt Östersjön.

Arktis och Barents hav får en allt större strategisk betydelse ur både säkerhetssynpunkt, handelssynpunkt och miljöskyddssynpunkt. I takt med att isarna smälter öppnar sig både nya möjligheter och hot. Det är viktigt att vi står rustade att möta dessa utmaningar och att vi också är beredda att prioritera samarbetet allra högst i norr. Miljöpartiet förstärker därför de anslag som specifikt går till detta område med 10 miljoner kronor.

Fel! Okänt namn

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Swedfund International AB

Vi säger nej till bemyndigandet om kapitaltillskott till Swedfund om 400 000 000 kronor, vars verksamhet fått skarp kritik av bland annat Riksrevisionen. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfunds uppdrag är att investera svenska biståndspengar i utvecklingsländer. Alla insatser som finansieras av biståndsbudgeten ska gå att mäta mot biståndets övergripande mål om fattigdomsbekämpning.

Det finns exempel på hur Swedfunds verksamhet har bidragit till kapitalflykt från utvecklingsländer och på så sätt underminerat biståndets mål. Swedfunds investeringar ska enligt uppdraget vara lönsamma men granskning visar att en del av vinsterna genereras genom att det statliga bolaget undviker att betala skatt i utvecklingsländer. Det är skatteintäkter som skulle behövas för en hållbar ekonomisk utveckling och effektiv fattigdomsbekämpning.

Efter Riksrevisionens granskning har ägardirektiven till Swedfund blivit tydligare och klargör att Swedfund ska redovisa utvecklingsresultaten systematiskt. Miljöpartiet vill se en uppföljning av de nya direktiven innan nya medel skjuts till.

Vi vill också att Utrikesdepartementet tydliggör om förbudet för Swedfunds fondinvesteringar ska bli permanent eller inte. Regeringen motiverar det ökade fokuset på näringslivets roll inom biståndet bland annat med de skatteintäkter det genererar. Regeringen har också en ambition att öka transparensen och öppenheten inom biståndet. Mot den här bakgrunden ser Miljöpartiet att det är viktigt att styrningen av Swedfund bidrar till en ökad transparens och sker i enlighet med biståndets mål.

Klimatsatsningar i utvecklingsländer

Miljöpartiet ifrågasätter att regeringen tar medel från biståndet, 1 miljard kronor (4 miljarder under fyra år), för att betala klimatsatsningar i syd. Dessa medel ska enligt internationella överenskommelser vara additionella eftersom det är ett skadestånd och bör ses som avbetalning på vår klimatskuld till utvecklingsländerna. Miljöpartiet inrättar ett anslag för klimatsatsningar utanför biståndsramen under utgiftsområde 20. Anslaget ska höjas gradvis under de kommande åren. För de tre kommande åren anslår vi 1 400 miljoner kronor 2012, 1 500 miljoner kronor 2013 och 1 700 miljoner kronor 2014.

Flyktingmottagande

Vi ifrågasätter även att biståndet får betala en så stor andel av flyktingmottagandet (3,2 miljarder). Vi menar att regeringen gör en alltför vid tolkning av OECD/Dacs regelverk för vad som får räknas som bistånd vid flyktingmott-

tagning. Vår tolkning är att detta endast medger finansiering av den del av flyktingmottagandet som berör flyktingar med flyktingstatus och att beloppet således bör vara väsentligt mindre. 9 procent av biståndsramen går till kostnader på migrationsområdet. Vi menar att OECD/Dacs regelverk endast medger finansiering av flyktingar med flyktingstatus varvid beloppet bör vara betydligt mindre. Enligt regelverket ska biståndet inte belastas för kostnader för asylproceduren eller integration i givarlandets ekonomi. OECD/Dac konstaterar i sina rapporter att Sverige är ett av sex OECD-länder vars kostnader för flyktingmottagande översteg 5 procent (snittet inom OECD är 2,4 procent) av det totala biståndsflödet 2009. Nu är vi på väg att närma oss det dubbla, vilket är oacceptabelt.

Det har varit svårt att få fram exakta belopp, men om Sverige skulle ligga på genomsnittet för OECD-ländernas avräkningar skulle summan stanna vid ca 900 miljoner kronor. Vi vill som steg i rätt riktning, totalt under budgetområdet, återföra 1 600 miljoner kronor till biståndsramen.

Skuldavskrivningar

Vi säger nej till det system regeringen använder för regelmässig avskrivning av skulder. Vi vill ha ett system som tar hänsyn till skuldens legitimitet och att man vid avskrivningar utgår från den faktiska fordran och inte räknar upp denna till orimliga belopp, som sedan räknas av från biståndsbudgeten. Ett aktuellt exempel på denna betänkliga kreativa bokföring är regeringens ”uppdatering” av en gammal EKN-fordran i DRK på 77 miljoner kronor till 1 064 miljoner, och hur man på så vis förstärker statskassan med nästan 1 miljard på bekostnad av jordens fattigaste invånare.

Bistånd finansierar ambassadverksamhet i OECD-länder

Vi anser, vidare, att Sverige bryter mot Dacs regelverk när man låter biståndet delfinansiera Utrikesdepartementets förvaltningskostnader i somliga OECD-länder (73 miljoner kronor). Hur ambassadverksamhet i bl.a. Madrid och Reykjavik relaterar till bistånd framstår som synnerligen dunkelt. Miljöpartiet välkomnar att utrikesförvaltningen arbetar med utvecklingsfrågor i OECD-länder eftersom detta är i linje med politiken för global utveckling. Dock ska denna typ av kostnader och verksamhetens resultat redovisas mot biståndets mål, och vi förväntar oss ett transparent system och en planering och styrning i linje med detta innan kostnader planeras.

Informationsanslag

Av de 1,6 miljarder kronor vi återför till biståndsramen vill vi öronmärka 60 miljoner kronor till det tidigare halverade informationsanslaget. Vi menar

Fel! Okänt namn på

att denna verksamhet är av avgörande betydelse för bred folklig mobilisering i arbetet för en rättvisare värld. Utvecklingens drivkrafter och hinder måste bli mer kända och kopplingen mellan biståndets resultat och utmaningar på andra politikområden måste synliggöras i enlighet med Sveriges politik för global utveckling. Miljöpartiet menar att riktlinjerna för informationsanslaget bör revideras så att anslaget kan användas för en kritisk och konstruktiv diskussion om Sveriges och EU:s möjligheter och hinder för fattigdomsbekämpning och utveckling. På så sätt vässas det svenska bidraget och Sveriges trovärdighet ökar.

Utvärdering i enlighet med PGU

Miljöpartiet vill att regeringen, inom Regeringskansliet, inrättar funktioner för styrningen av PGU. Vi vill därtill att Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (Sadev) får i uppdrag att granska på vilket sätt politiken för global utveckling genomsyrar alla politikområden. Sverige skulle kunna generera mycket resurser för fattigdomsbekämpning om PGU fick genomsyra alla politikområden. PGU måste få en central plats i Regeringskansliet så att möjliga synergier och målkonflikter kan analyseras kontinuerligt. Oberoende granskning av Sadev skulle stärka Regeringskansliet och trovärdigheten för politiken för global utveckling.

Utvärdering av det multilaterala biståndet

Överlag visar regeringen en något större tilltro till de multilaterala organisationernas effektivitet än andra, detta utan att för den sakens skull lyfta fram resultat som visar på detta. Det är en brist i skrivelsen. Det multilaterala biståndet uppgick 2010 till 50 procent av biståndet. De multilaterala organisationerna är bra på samordning, men regeringen ställer inte samma höga krav på att lyfta fram resultat och effekter som det ställs på det bilaterala biståndet och andra aktörer. Regeringen indikerar dock ofta att den gärna vill inlemma även de multilaterala organisationerna i "den svenska modellen". En genomgripande analys av det multilaterala biståndets måluppfyllelse har bara gjorts en gång, nämligen i betänkandet Bistånd genom internationella organisationer (SOU 1991:48). Betänkandets redovisar att det multilaterala biståndet inte är underlägset det bilaterala från effektivitetssynpunkt. Dock understryks att denna jämförelse gäller bilateralt bistånd i allmänhet och inte just det svenska biståndet. Betänkandet pekade på två väsentliga fördelar med det bilaterala biståndet: "Vi har lättare att kontrollera och påverka dess effektivitet." och "Det kan styras mer exakt mot specifika mål, eftersom vi inte behöver dela inflytandet över det med andra givarländer."

Från mitten av 1990-talet har frågan om balansen mellan bilateralt och multilateralt bistånd och deras respektive för- och nackdelar inte utgjort någon prioriterad fråga i Sverige. OECD:s biståndskommitté Dac uppmärksammade i sin rapport om Sverige 2005 (Dac 2005) att Sverige saknar en

Fel! Okänt namn på

övergripande strategi för det multilaterala stödet. 2007 antogs en strategi, och ett relativt stort antal organisationsbedömningar har sedan dess genomförts. Det är bra, men det saknas en övergripande uppföljning och analys. Miljöpartiet föreslår riksdagen att begära en utredning i frågan och att regeringen sedan innan slutet av 2012 återkommer till riksdagen för att presentera en övergripande analys av måluppfyllelsen i förhållande till det svenska biståndets mål. En sådan skulle kunna bidra till en eventuell revidering av den nuvarande strategin för hur det multilaterala stödet ska se ut.

Stockholm den 5 oktober 2011

Bodil Ceballos (MP)

Valter Mutz (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mehmet Kaplan (MP)